

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1992-1993**

20 JANUARI 1993

Ontwerp van wet tot opheffing van artikel 335, tweede lid, van het Strafwetboek

VERSLAG
NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE
UITGEBRACHT
DOOR DE HEER R. VAN ROMPAEY

De Commissie voor de Justitie heeft dit ontwerp van wet besproken tijdens haar vergadering van 20 januari 1993.

I. INLEIDENDE UITEENZETTING DOOR DE
VERTEGENWOORDIGER VAN DE MINISTER

Dit ontwerp van wet, dat op technisch vlak zeer eenvoudig is, heeft tot doel een bepaling te wijzigen die niet meer overeenstemt met de sociale noodwenigheden van onze tijd.

Artikel 335 van het Strafwetboek beoogt de strafbaarstelling van alle handelingen die op gelijk

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Lallemand, voorzitter; Arts, Barzin, Cereixhe, Erdman, Foret, Goovaerts, Hermans, Loones, Lozie, Mahoux, mevr. Maximus, de heren Mouton, Pataer, Vandenberghe, R. Van Rompaey, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de heer Stroobant, mevr. Van der Wildt.

3. Andere senator: de heer Buelens.

R. A 16055

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

506-1 (1992-1993):

Nr. 1: Ontwerp van wet.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1992-1993**

20 JANVIER 1993

Projet de loi abrogeant l'article 335, alinéa 2, du Code pénal

RAPPORT
FAIT AU NOM
DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE
PAR M. R. VAN ROMPAEY

La Commission de la Justice a discuté le présent projet de loi au cours de sa réunion du 20 janvier 1993.

I. EXPOSE INTRODUCTIF
DU REPRESENTANT DU MINISTRE

Le projet de loi à l'examen, qui est très simple sur le plan technique, vise à modifier une disposition qui ne correspond plus aux nécessités sociales de notre époque.

L'article 335 du Code pénal punit tous les actes ayant contribué de quelque manière que ce soit à per-

Ont participé aux travaux de la commission:

1. Membres effectifs: MM. Lallemand, président; Arts, Barzin, Cereixhe, Erdman, Foret, Goovaerts, Hermans, Loones, Lozie, Mahoux, Mme Maximus, MM. Mouton, Pataer, Vandenberghe, R. Van Rompaey, rapporteur.

2. Membres suppléants: M. Stroobant, Mme Van der Wildt.

3. Autre sénateur: M. Buelens.

R. A 16055

Voir:

Document du Sénat:

506-1 (1992-1993):

N° 1: Projet de loi.

welke manier hebben bijgedragen tot het welslagen van een ontvluchting, wanneer die handelingen niet worden gepleegd door personen die belast zijn met de bewaking of het geleiden van de gevangene.

Deze tekst is dus niet van toepassing op het gevangenispersoneel, noch op politiebeambten.

Artikel 335, tweede lid, voorziet in een bijzondere verschoningsgrond voor de naaste bloed- of aanverwanten, voor zover zij niet belast zijn met de bewaking of het geleiden van de gevangene.

Er moet worden onderstreept dat die bijzondere verschoningsgrond slechts van toepassing is op de gevallen van gewone ontvluchting, dit wil zeggen bij afwezigheid van enige verzwarende omstandigheid zoals geweld, bedreigingen of braak.

In geval van gekwalificeerde ontvluchting is de hulp aan de gedetineerde altijd strafbaar.

De hypothese van de hulp bij een gewone ontvluchting is evenwel geen schoolvoorbeeld. Het is bij voorbeeld reeds gebeurd dat een tweelingbroer aan zijn gevangen tweelingbroer een bezoek brengt en zich in zijn plaats stelt. De gevangene verlaat dan ongehinderd de gevangenis.

Wanneer de ontvluchting wordt ontdekt kan men niet anders doen dan de tweelingbroer in vrijheid stellen, vermits de hulp die hij heeft verleend in de huidige stand van zaken niet strafbaar is en gezien er geen geweld, bedreigingen, braak of gebruik van een wapen is geweest.

Hoogstens zal de ontvluchting in overweging kunnen worden genomen bij een latere eventuele voorwaardelijke invrijheidstelling of bij een andere gunstmaatregel.

Toen artikel 335 werd opgesteld — namelijk in 1867, op basis van het Strafwetboek van 1810 — was de wetgever van oordeel dat de ontvluchting als dusdanig de maatschappelijke orde niet aantastte en dat een evenwicht moest worden gevonden tussen het begrip van solidariteit voortvloeiende uit familiebanden en de noodzaak de openbare veiligheid te verzekeren.

Het evenwichtspunt is thans verschoven, in die zin dat, als men voor dit solidariteitsgevoel nog altijd begrip kan hebben, de maatschappij ernstig wordt benadeeld, door het feit dat gedetineerden — die gevaarlijk kunnen zijn — in vrijheid worden gesteld, hetgeen niet meer aanvaardbaar is en niet meer ongeschaft kan blijven.

Moet men evenwel verder gaan door de ontvluchting ook strafbaar te stellen, wat de bedoeling is van een wetsvoorstel ingediend door twee leden (1)?

(1) Gedr. St. Senaat, nr. 97-1, B.Z. 1991-1992 (voorstel ingediend door de heren de Donnée et Foret).

mettre l'évasion lorsque ces actes ne sont pas le fait des personnes chargées de la garde ou de la conduite du détenu.

Ce texte ne s'applique donc pas au personnel des prisons ni aux agents de police.

L'article 335, deuxième alinéa, prévoit une cause d'excuse spéciale au profit des parents ou des alliés proches, pour autant qu'ils n'ont pas été chargés de la garde ou de la conduite du détenu.

Il faut souligner que cette cause d'excuse spéciale ne vaut que pour les cas d'évasion simple, c'est-à-dire en l'absence de toute circonstance aggravante, telle que les violences, les menaces ou le bris de prison.

Dans les cas d'évasion qualifiée, l'assistance fournie au détenu est toujours punissable.

Or, l'assistance fournie en cas d'évasion ne constitue pas une hypothèse d'école. Il est déjà arrivé, par exemple, qu'une personne rende visite à son frère jumeau détenu et se substitue à lui. Le détenu quitte ensuite la prison sans être inquiété.

Lorsque l'évasion est découverte, on ne peut faire autrement que mettre le frère jumeau en liberté, puisque l'assistance qu'il a fournie n'est pas punissable dans l'état actuel des choses et puisqu'il n'y a pas eu violences, menaces, bris de prison ou usage d'armes.

L'évasion pourra tout au plus être prise en considération ultérieurement lors d'une éventuelle mise en liberté conditionnelle ou lors d'une autre mesure de faveur.

Lorsque l'article 335 fut rédigé — à savoir en 1867, sur la base du Code pénal de 1810 —, le législateur était d'avis que l'évasion en tant que telle ne portait pas atteinte à l'ordre social et qu'il fallait trouver un équilibre entre la notion de solidarité découlant des liens familiaux et la nécessité de garantir la sécurité publique.

Le point d'équilibre s'est déplacé, en ce sens que, si l'on peut toujours comprendre ce sentiment de solidarité, la mise en liberté des détenus — qui sont potentiellement dangereux — nuit gravement à la société. Cette situation est devenue inacceptable et il n'est plus possible de rester inactif face à elle.

La question se pose, toutefois, de savoir s'il faut aller plus loin en réprimant l'évasion, comme le prévoit une proposition de loi déposée par deux membres (1).

(1) Doc. Sénat n° 97-1, S.E. 1991-1992 (proposition déposée par MM. de Donnée et Foret).

De Commissie zal over dit punt moeten oordelen.

Het departement van Justitie evenals de Hoge Raad voor Penitentiair Beleid hebben dit probleem al diepgaand bestudeerd tijdens de vorige legislatuur, vermits de heren Henrion en Duquesne toen een wetsvoorstel in dezelfde zin hadden ingediend (Gedr. St. Senaat, nr. 351-1, B.Z. 1988).

De Hoge Raad voor Penitentiair Beleid heeft besloten dat het niet nuttig noch opportuun was de ontvluchting als dusdanig strafbaar te stellen en dit om de volgende redenen:

1. het zou een nieuwe verzwaring van ons strafrechtelijk systeem meebrengen, zonder werkelijke doeltreffendheid;

2. welk zou de strafmaat zijn? Indien het om een gewone ontvluchting gaat wordt de maatschappij niet benadeeld, behalve door het mogelijke gevaar dat daardoor wordt gecreëerd. Het lijkt dus niet nodig in dergelijk geval een straf op te leggen;

3. andere technische moeilijkheden rijzen in verband met de strafmaat. Ten eerste kan men moeilijk straffen bepalen die hoger zouden liggen dan deze die van toepassing zijn voor andere met de ontvluchting samenhangende misdrijven. Bovendien zal de «ontvluchting» van gevangenen, die niet of laatsttijdig uit penitentiair verlof terugkeren, moeten worden gedefinieerd op gelijksoortige wijze als desertie, hetgeen problemen doet rijzen om te bepalen vanaf wanneer het misdrijf als voltooid moet worden beschouwd.

De Hoge Raad voor Penitentiair Beleid beschouwt toch niet de ontvluchting als een recht.

De pogingen tot ontvluchting, het niet-terugkeren uit penitentiair verlof of het misbruik van het verlof om de inrichting enige tijd te verlaten worden in overweging genomen voor de toepassing van de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling, in het bijzonder wanneer het gaat om nogal ernstige feiten en zeker wanneer het gaat om criminele straffen.

De evaluatie van het verloop van het penitentiair verlof is een fundamenteel beoordelingselement voor de overheid die de beslissing moet nemen.

De Regering stelt dus voor in geen bijzondere verschoningsgrond meer te voorzien voor de naaste bloed- en aanverwanten, maar zonder zover te gaan dat de ontvluchting zelf strafbaar zou worden gesteld.

Het hierboven vermelde wetsvoorstel, waarbij de ontvluchting van gedetineerden strafbaar wordt gesteld, was eveneens aan de Commissie voorgelegd.

La commission devra se prononcer sur ce point.

Le département de la Justice et le Conseil supérieur de la politique pénitentiaire ont déjà examiné ce problème en détail au cours de la législature précédente, à l'occasion du dépôt, par MM. Henrion et Duquesne, d'une proposition de loi réprimant l'évasion de détenus (Doc. Sénat n° 351-1, S.E. 1988).

Le Conseil supérieur de la politique pénitentiaire a décidé qu'il n'était ni utile ni opportun de réprimer l'évasion en tant que telle, et ce pour les raisons suivantes:

1. Le faire serait alourdir une nouvelle fois notre système pénal, sans obtenir une efficacité réelle;

2. Réprimer suppose une sanction. Laquelle? Abstraction faite du danger éventuel qu'elle entraîne, une évasion simple ne cause aucun préjudice à la société. Il ne semble donc pas utile d'infliger une sanction dans un tel cas;

3. Il y a d'autres difficultés techniques en ce qui concerne la sanction. Premièrement, l'on peut difficilement prévoir des peines plus sévères que celles qui s'appliquent à d'autres délits liés à l'évasion. En outre, l'«évasion» — appelons la chose ainsi — de détenus ne rentrant pas ou rentrant tardivement d'un congé pénitentiaire devrait être considérée comme une sorte de désertion et, dès lors, se pose la question de savoir à partir de quel moment le délit doit être considéré comme consommé.

Le Conseil supérieur de la politique pénitentiaire ne va pas jusqu'à considérer l'évasion comme un droit.

L'on tient compte, pour l'application de la loi sur la libération conditionnelle, des tentatives d'évasion, de non-réintégration après un congé pénitentiaire et de l'usage abusif que des détenus font du congé, pour s'éloigner de l'établissement pendant un certain temps, en particulier lorsque ces détenus ont commis des faits assez graves et, surtout, lorsqu'ils ont été condamnés à des peines criminelles.

L'évaluation du déroulement du congé pénitentiaire est un élément d'appréciation fondamental pour les autorités qui doivent prendre une décision en la matière.

Dès lors, le Gouvernement propose de supprimer la cause d'excuse des parents et alliés, mais sans aller jusqu'à réprimer l'évasion elle-même.

La proposition de loi susmentionnée, relative à la répression de l'évasion de détenus, a également été soumise à la commission.

Een van de indieners geeft een korte toelichting bij het voorstel, dat een voorstel herneemt dat tijdens de vorige legislatuur was ingediend door de heren Henrion en Duquesne (zie *supra*, blz. 3).

De indieners van het thans voorgelegde wetsvoorstel hebben het initiatief genomen om deze tekst opnieuw in te dienen, omdat ze van mening zijn dat recente gebeurtenissen in de penitentiaire wereld hebben aangetoond hoe belangrijk het probleem van de gevangenen blijkt en dat de Regering en het Parlement daarvoor aandacht moeten hebben.

Twee elementen moesten volgens hen het voorwerp uitmaken van een bespreking en in voorkomend geval van een beslissing.

Het eerste bestaat in de opheffing van artikel 335, tweede lid, van het Strafwetboek: het wordt door het ontwerp van de Regering behandeld.

Het tweede element betreft de vaststelling dat de Belgische wetgeving geen bepaling bevat die de vervolging zou mogelijk maken van degenen die aan gevangenen geldsommen of voorwerpen bezorgen, die tot het welslagen van een ontvluchting kunnen bijdragen.

De indieners van het wetsvoorstel zijn van mening dat de wetgever in dit verband maatregelen zou moeten treffen, zoals in Frankrijk reeds werd gedaan.

II. ALGEMENE BESPREKING

Een lid vraagt of er veel gevallen van gewone ontvluchting zijn, die als dusdanig aan de toepassing van de wet ontsnappen.

Hetzelfde lid merkt op dat de mogelijke gevolgen van de strafbaarstelling van de ontvluchting nog niet zijn onderzocht.

Dergelijke maatregel zou immers nefaste gevolgen kunnen hebben.

Het vooruitzicht van een mogelijke sanctie zou de ontvluchte persoon kunnen aanzetten tot gedragingen die hij in het kader van de huidige wet niet zou vertonen.

Een lid vraagt aan de vertegenwoordiger van de Minister om aan de Commissie het advies van de Hoge Raad voor Penitentiair Beleid mede te delen.

Deze opmerking geldt trouwens voor alle documenten die in de Commissie worden aangehaald en zeker wanneer dit bij de behandeling van een ontwerp of voorstel gebeurt.

Vervolgens verwijst het lid naar de rechtsleer met betrekking tot de verschoningsgrond die hier ten opzichte van familieleden wordt toegepast.

De spreker kan aannemen dat de ontvluchting een maatschappelijk probleem doet rijzen, doch stelt

Un des auteurs de celle-ci — laquelle reprend une proposition déposée au cours de la législature précédente par MM. Henrion et Duquesne (voir *supra*, p. 3) — la commente brièvement.

Les auteurs de la proposition déposée actuellement ont pris l'initiative de reprendre le texte de la précédente, parce qu'ils considéraient que les événements récents qui ont secoué le monde carcéral ont mis en évidence l'importance des problèmes pénitentiaires et que le Gouvernement et le Parlement doivent y accorder leur attention.

D'après eux, deux éléments devaient faire l'objet d'une discussion et, le cas échéant, d'une décision.

Le premier porte sur l'abrogation de l'article 335, deuxième alinéa, du Code pénal: c'est le but du projet gouvernemental.

Le deuxième élément concerne la constatation que la législation belge ne prévoit aucune disposition permettant la poursuite des personnes qui fournissent aux détenus des sommes d'argent ou d'autres objets, pouvant contribuer au succès de l'évasion.

Aussi les auteurs de la proposition de loi estiment-ils que le législateur devrait prendre des mesures en la matière, comme cela s'est déjà fait en France.

II. DISCUSSION GENERALE

Un membre demande s'il y a de nombreux cas d'évasion simple, qui échappent en tant que tels à l'application de la loi.

Il remarque que les conséquences éventuelles de la pénalisation de l'évasion n'ont pas encore été examinées.

Pareille mesure pourrait en effet avoir des conséquences néfastes.

La perspective d'une sanction éventuelle pourrait inciter la personne évadée à adopter un comportement différent de celui qu'elle aurait dans le cadre de la loi actuelle.

Un membre demande au représentant du ministre de communiquer à la commission l'avis du Conseil supérieur de la politique pénitentiaire.

Cette remarque est d'ailleurs valable pour tous les documents cités en commission et certainement lorsqu'il s'agit de l'examen d'un projet ou d'une proposition.

L'intervenant se réfère ensuite à la doctrine en ce qui concerne la cause d'excuse appliquée ici à l'égard de parents.

Bien qu'il admette que l'évasion pose un problème social, il constate que, malgré toutes les mesures de

evenwel vast dat, ondanks alle veiligheidsmaatregelen die bijvoorbeeld in Lantin, maar ook in andere gevangenissen worden genomen, de gevangenen blijkbaar gemakkelijker te verlaten zijn dan bepaalde hotels.

Het feit dat men de naaste familieleden zal bestraffen zal de veiligheid in de gevangenissen niet bevorderen.

Deze bedenking komt enigszins tegemoet aan hetgeen door een van de indieners van het wetsvoorstel werd gesteld met betrekking tot de bescherming van de cipiers, die nog altijd tot de laagst betaalde ambtenaren in het kader behoren, waardoor ze uiteraard kwetsbaar worden.

Hoeveel gevallen heeft men niet gekend van gevangenebewaarders die door de gevangenen zelf of door vrienden of familieleden van deze laatsten werden benaderd en aan wie bedragen werden geschonken die voor hen enkele jaren wedde vertegenwoordigden?

De vraag is waarom men de verschoningsgrond slechts in het geval van de ontvluchting wil afschaffen.

Er zijn andere voorbeelden van misdrijven waarbij de hulp aan familieleden als verschoningsgrond kan worden ingeroepen (zie onder meer artikel 341 van het Strafwetboek: het verbergen van lijken en van ontsnapten).

Men mag dus geen hulp bieden bij een ontvluchting, maar men mag wel ongestraft iemand herbergen die ontvlucht is.

Dit hangt samen met de *ratio legis* van artikel 335, tweede lid.

Het lid vraagt wat er met artikel 71 van het Strafwetboek zal gebeuren in geval van afschaffing van artikel 335, tweede lid.

Ieder familielid dat hulp heeft geboden bij een ontvluchting zal pleiten dat hij gehandeld heeft onder invloed van een macht waaraan niet kon worden weerstaan, zoals bedoeld in vermeld artikel 71.

Echtgenoten of kinderen zullen immers onder druk worden gezet (ook van buiten uit) om aan de gevangene hulp te bieden.

De afschaffing van artikel 335, tweede lid, berooft die familieleden niet van het recht om artikel 71 in te roepen, dit weliswaar onder de controle van de rechtbank.

Een ander lid ziet niet in hoe het wetsvoorstel een afschrikkend effect zou kunnen hebben op de ontvluchting, noch hoe het zou kunnen bijdragen tot een betere bescherming van de gevangenebewaarders.

sécurité prises, notamment à Lantin, mais aussi dans d'autres prisons, on a manifestement moins de peine à sortir de prison que de certains hôtels.

Le fait de sanctionner les parents proches n'augmentera pas la sécurité dans les prisons.

Cette réflexion s'inscrit dans le prolongement de ce qu'a déclaré l'un des auteurs de la proposition de loi en ce qui concerne la protection des gardiens de prison, qui font toujours partie des fonctionnaires les moins bien payés, ce qui les rend évidemment vulnérables.

Combien n'a-t-on pas connu de cas de gardiens de prison qui avaient été approchés par les détenus eux-mêmes ou par des amis ou des parents de ces derniers, et auxquels ceux-ci avaient offert des sommes représentant plusieurs années de salaire?

La question est de savoir pourquoi l'on ne veut supprimer la cause d'excuse qu'en ce qui concerne les cas d'évasion.

Il y a d'autres délits d'aide à des parents pour lesquels l'on peut invoquer des causes d'excuse (voir notamment l'article 341 du Code pénal: recel de cadavres et de personnes évadées).

L'on ne peut donc pas aider un détenu à s'évader, mais l'on peut héberger impunément un évadé.

Tout dépend de la *ratio legis* de l'article 335, deuxième alinéa.

Un membre demande ce qu'il adviendra de l'article 71 du Code pénal en cas de suppression de l'article 335, deuxième alinéa.

Tout parent ayant aidé un détenu à s'évader plaidera la contrainte par une force à laquelle il n'a pas pu résister, au sens de l'article 71.

Les conjoints ou enfants seront effectivement pressés (également de l'extérieur) de venir en aide aux détenus.

L'abrogation de l'article 335, deuxième alinéa, ne prive pas ces parents du droit d'invoquer l'article 71, mais ils devront le faire sous le contrôle du tribunal.

Un autre membre ne voit pas comment une proposition de loi pourrait dissuader de s'évader un détenu qui envisage de le faire, ni comment elle pourrait contribuer à une meilleure protection des gardiens de prison.

Tenslotte merkt het lid op dat, indien de ontvluchting als dusdanig zou worden bestraft, het om een misdrijf zou gaan dat geen schade veroorzaakt en waarbij er geen slachtoffer is.

Een interveniënt antwoordt dat het wetsvoorstel de bedoeling heeft aan de cipiers een onrechtstreekse bescherming te bieden, tegen pogingen van omkoperij om ontvluchting mogelijk te maken.

In dat verband verwijst de spreker naar de toelichting bij het wetsvoorstel, die luidt als volgt (blz. 4):

«Om de strafbepalingen te vervolledigen, stelt dit voorstel tot slot straffen op het afgeven of het laten bezorgen door wie dan ook aan een gedetineerde, waar dan ook, van geldsommen, brieven of voorwerpen.

Het bestraft tevens het tegenovergestelde, nl. het onregelmatig buitenbrengen van die zelfde voorwerpen. Dat feit wordt ook strafbaar gesteld, zelfs al is er geen verstandhouding bij de ontsnapping.»

Veel andere personen zoals advocaten, geneesheren, lekenconsulenten, priesters,... zouden op dezelfde wijze kunnen worden beschermd.

Met betrekking tot het Regeringsontwerp merkt een lid op dat, rekening houdend met de evolutie die onze maatschappij heeft doorgemaakt in de voorbije decennia, men zich kan afvragen of het nog verantwoord is een onderscheid te maken tussen enerzijds familieleden (echtgenoten, enz.) en anderzijds mensen die geen familiale of echtelijke banden hebben met de gevangene en van wie er evenwel ook zou kunnen worden verondersteld dat ze met die gevangene banden van solidariteit hebben.

Het lid beschouwt het wetsontwerp dus als een voorstel om deze discriminatie in onze strafwetgeving weg te werken.

De vertegenwoordiger van de Minister antwoordt als volgt:

— Het is inderdaad juist dat artikel 71 van het Strafwetboek nog zal kunnen worden ingeroepen, maar dat is vandaag al het geval voor ontvluchting met geweld, die strafbaar is.

In het kader van artikel 71 beschikt de rechter over een beoordelingsbevoegdheid, terwijl artikel 335, tweede lid, laat veronderstellen dat de wetgever de bedoelde hulp aan de gevangene niet als een ernstige daad beschouwt.

Bovendien is artikel 71 van toepassing, ongeacht er al dan niet een echtelijke band bestaat.

— Met betrekking tot de mogelijkheid om dezelfde verschoningsgrond ook bij andere misdrijven weg te laten, heeft het departement gepoogd een inventaris te maken van alle bestaande bepalingen.

Enfin, l'intervenant remarque que réprimer l'évasion en tant que telle, c'est réprimer un délit qui ne cause aucun dommage et qui ne fait aucune victime.

Un membre répond que la proposition de loi vise à offrir aux gardiens de prison une protection indirecte contre les tentatives de corruption en vue d'une évasion.

Il renvoie à cet égard aux développements de la proposition de loi et, en particulier, au passage suivant (p. 4):

«Enfin, pour compléter le dispositif répressif, la présente proposition réprime la remise ou le fait de faire parvenir par quiconque à un détenu en quelque lieu que ce soit des sommes d'argent, de la correspondance ou des objets quelconques.

Elle réprime également les opérations inverses, c'est-à-dire la sortie irrégulière des mêmes objets. Cette incrimination est prévue en dehors même du cas de connivence à l'évasion.»

De nombreuses autres personnes, dont des avocats, des médecins, des conseillers laïques, des prêtres,... pourraient être protégés de la même façon.

En ce qui concerne le projet gouvernemental, un membre note qu'étant donné l'évolution qu'a connue notre société ces dernières décennies, l'on peut se demander s'il est encore justifié de faire une distinction entre des parents (conjoint, etc.) et des personnes qui n'ont pas de liens familiaux ou conjugaux avec le détenu, mais dont on pourrait supposer qu'elles ont des liens de solidarité avec celui-ci.

Selon l'intervenant, la loi en projet vise donc à supprimer cette discrimination qui est faite dans notre législation pénale.

Le représentant du ministre répond comme suit:

— Il est exact que l'on pourra encore invoquer l'article 71 du Code pénal, mais on le peut déjà actuellement en cas d'évasion avec violence, laquelle est punissable.

Selon l'article 71, le juge dispose d'un pouvoir d'appréciation, mais, selon l'article 335, deuxième alinéa, le législateur ne considère pas l'assistance fournie au détenu comme un acte grave.

En outre, l'article 71 est applicable, qu'il y ait ou non un lien conjugal.

— Pour ce qui est de la possibilité de supprimer cette même cause d'excuse pour d'autres délits, le département a essayé de faire un inventaire de toutes les dispositions existantes.

Een lid heeft het voorbeeld aangehaald van het verbergen van misdadigers (art. 339 van het Strafwetboek). Er bestaat evenwel een verschil tussen bijvoorbeeld een vrouw die hulp biedt bij de ontvluchting van haar man (en die bijgevolg bijdraagt tot de invrijheidstelling van iemand die potentieel gevaarlijk is voor de maatschappij) en een vrouw die haar ontvluchte man herbergt, wanneer deze laatste asiel komt vragen. Men zou de verschoningsgrond kunnen uitbreiden tot de personen die andere solidariteitsbanden hebben met de gevangene dan de banden bedoeld in artikel 335, tweede lid, maar dan zou het probleem rijzen van de omschrijving van die andere banden, hetgeen bijzonder belangrijk is in de context van een strafrechtelijke kwalificatie.

— Het advies van de Hoge Raad voor Penitentiair Beleid wordt aan de Commissie medegedeeld (zie bijlage).

De indieners van het hierboven vermelde wetsvoorstel hadden de bedoeling de bescherming van de gevangenenbewakers te verbeteren.

De Hoge Raad voor Penitentiair Beleid besluit dat het gepast voorkomt de strafbaarheid van het penitentiaire personeel te beperken tot de gevallen van zware nalatigheid, dit om rekening te houden met de zware verantwoordelijkheden die op dit personeel rusten.

De Regering heeft geacht deze suggestie niet te moeten volgen om de volgende redenen:

1. Op het vlak van de wetgevingstechniek in strafrecht is het zeer moeilijk het onderscheid te maken tussen een gewone nalatigheid en een zware nalatigheid, wanneer ze een constitutief element uitmaken van een bepaald misdrijf;

2. Uit dergelijke maatregel had de burger ten onrechte kunnen afleiden dat de bedoeling van de wetgever was de verantwoordelijkheid van de gevangenenbewaarders op een minder strenge manier te beoordelen. Het lijkt verkieslijk deze beoordeling aan de parketten over te laten en hen in voorkomend geval te laten beslissen niet te vervolgen (in dergelijk geval wordt de betrokkene meestal ook disciplinair niet vervolgd).

Op vraag van een lid of er veel gevallen zijn van gewone ontvluchting, kan er worden op gewezen dat het in feite zeer zelden gebeurt dat een ontvluchting niet gepaard gaat met verzwarende omstandigheden zoals minstens braak of bedreigingen, of zelfs gebruik van een wapen, geweld of gijzeling.

Zelfs als die hypothese zich zelden voordoet, mag ze evenwel niet uit het oog worden verloren en het past elke hulp bij een ontvluchting strafbaar te maken.

Un membre a cité l'exemple du recel de criminels (art. 339 du Code pénal). Il existe, toutefois, une différence entre, par exemple, une femme qui assiste son mari dans sa tentative d'évasion (et qui contribue, par conséquent, à la mise en liberté d'une personne potentiellement dangereuse pour la société) et une femme qui héberge son mari évadé, qui lui demande asile. On pourrait étendre le bénéfice du motif d'excuse aux personnes qui ont d'autres liens de solidarité avec les détenus que ceux qui sont visés à l'article 335, deuxième alinéa, mais se poserait alors la question de la définition de ces autres liens, qui est extrêmement importante dans le contexte d'une qualification pénale.

— L'avis du Conseil supérieur de la politique pénitentiaire est transmis à la commission (voir l'annexe).

L'objectif des auteurs de la proposition de loi précitée était d'améliorer la protection des gardiens de prison.

Le Conseil supérieur de la politique pénitentiaire conclut qu'il convient de tenir compte des lourdes responsabilités incombant à ce personnel en limitant les cas dans lesquels le personnel pénitentiaire est punissable et en ne retenant que les cas de négligence grave.

Le Gouvernement n'a pas jugé nécessaire de suivre cette suggestion, et ce pour les raisons suivantes:

1. En ce qui concerne la technique législative en droit pénal, il est très difficile d'établir une distinction entre une négligence simple et une négligence grave, lorsque celle-ci est un élément constitutif d'un délit;

2. Le citoyen aurait pu déduire à tort d'une telle mesure que le législateur entendait juger moins sévèrement la responsabilité des gardiens de prison. Il semble préférable de confier l'appréciation en la matière aux parquets et de leur permettre de décider, le cas échéant, de ne pas poursuivre (en l'absence de poursuites judiciaires, l'intéressé ne fait généralement pas non plus l'objet de poursuites disciplinaires).

A un membre ayant demandé s'il y a beaucoup de cas d'évasion simple, l'on répond que les évasions qui ne s'accompagnent pas de circonstances aggravantes, comme l'effraction ou les menaces, voire l'usage d'une arme, la violence ou la prise d'otages, sont très rares.

Mais, même si cette hypothèse ne se réalise que rarement, il ne faut pas la perdre de vue et il convient de déclarer punissable toute forme d'assistance accordée en cas d'évasion.

Met het wetsontwerp wordt dus op het vlak van de veiligheid van de burger een verbetering van de wetgeving aangebracht, die deel uitmaakt van het algemeen beleid van de Regering ter zake.

Wat betreft het wetsvoorstel stelt de Commissie vast dat, met uitzondering van artikel 2, de leden van mening verschillen over de opportuniteit van een eventuele bestraffing van de gewone ontvluchting.

De tekst van het wetsvoorstel en onder meer artikel 3, zal eventueel door haar indieners verfijnd worden en opnieuw aan de Commissie worden voorgelegd.

De Commissie beslist intussen het ontwerp van wet al in stemming te brengen.

III. STEMMING

Het enige artikel van het ontwerp van wet werd eenparig aangenomen door de 13 aanwezige leden.

Bij dezelfde eenparigheid werd vertrouwen geschonken aan de rapporteur voor het opstellen van dit verslag.

De Rapporteur,
Robert VAN ROMPAEY. *De Voorzitter,*
Roger LALLEMAND.

En ce qui concerne la sécurité du citoyen, le présent projet de loi améliore la législation, dans le cadre de la politique générale que le Gouvernement mène en la matière.

En ce qui concerne la proposition de loi, la commission constate que, sauf pour ce qui est de l'article 2, les avis sont partagés quant à l'opportunité de punir l'évasion simple.

Le texte de la proposition de loi, notamment celui de l'article 3, sera éventuellement affiné par ses auteurs et soumis à nouveau à la commission.

La commission décide de mettre le projet de loi aux voix sans attendre.

III. VOTE

L'article unique du projet de loi a été adopté à l'unanimité des 13 membres présents.

Confiance a été faite à la même unanimité au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

Le Rapporteur,
Robert VAN ROMPAEY. *Le Président,*
Roger LALLEMAND.

BIJLAGE

Advies van de Hoge Raad voor Penitentiair Beleid aangaande het wetsvoorstel van de heren senatoren Duquesne en Henrion in verband met het strafbaar stellen van ontvluchtelingen van gedetineerden

Parl. Besch., Senaat (1988) 351-1

1. Uitgaande van een nogal elementaire bezorgdheid voor gestrengheid en van een overdreven vertrouwen in het als voorbeeld dienend karakter van de vrijheidsberovende straf, beoogt dit wetsvoorstel vooral geruststellend voor de burger te zijn. Het miskent evenwel de penitentiaire realiteit, waardoor het zijn doel mist. Evenzo is het waar dat de penalisering van de ontvluchting (of van het laattijdig terugkeren uit penitentiair verlof) in werkelijkheid niet intimiderend kan zijn.

Door gelijktijdig beroep te doen op alle strafrechtelijke technieken om de strengste repressie te bereiken, komt dit wetsvoorstel onaanvaardbaar voor door zijn eigen excessen.

2. Niettegenstaande het voorbeeld van bepaalde buitenlandse wetgevingen, acht de H.R.P.B. het niet nuttig om van de ontvluchting opnieuw een misdrijf te maken (*a fortiori* om een laattijdige terugkeer uit penitentiair verlof strafbaar te stellen) en de strafrechtelijke inflatie aldus te verzwaren. De vervolging verbonden aan dit nieuw misdrijf zou zelden opportuun blijken en zou slechts kunnen leiden tot de veroordeling tot straffen die zelfs samen met de andere door de beklaagde opgelopen straffen, niet het gewenste intimiderend effect zouden bereiken.

Als men zich richt op artikel 545 van het Strafwetboek dat vernieling van afsluitingen strafbaar stelt met een maximum gevangenisstraf van 6 maand, kan de straf die men zet op een eenvoudige ontvluchting redelijkerwijze niet hoger liggen. Er wordt eveneens de aandacht op gevestigd dat in tegenstelling tot wat het wetsvoorstel voorziet [Senaat (1988) 351-1, blz. 5], de geïnterneerde in toepassing van de wet tot bescherming van de maatschappij, die ontvlucht, uiteraard niet zou kunnen veroordeeld worden tot een straf.

3. Waar het niet aangewezen blijkt de ontvluchting op zichzelf strafbaar te stellen, past het anderzijds niet dat ze zou beschouwd worden als een recht.

Ontvluchten komt onwettig voor en dit onwettig karakter vloeit voort uit de wettigheid van de opsluiting zonder dat het daarom noodzakelijk is aan de ontvluchting of aan de niet-terugkeer uit penitentiair verlof een strafrechtelijke sanctie te verbinden. Wellicht zou het volstaan, bij gelegenheid van bijvoorbeeld een herziening van de wet op de voorwaardelijke invrijheidstelling die een wettelijke basis zou geven aan het penitentiair verlof, uitdrukkelijk te voorzien dat de ontvluchting en de niet-terugkeer uit penitentiair verlof een tegenaanwijzing kunnen betekenen voor de toekenning van deze maatregelen.

Als besluit:

4. Als besluit kan gezegd worden dat de ontvluchting geen recht is voor de gedetineerde en het kan nuttig zijn te herinneren dat ontvluchting onwettig is en disciplinaire gevolgen kan meebrengen. Zij moet daarom niet strafbaar gesteld worden en evenmin noodzakelijkerwijze disciplinaire sancties tot gevolg hebben; de opportuniteit en de graad van belangrijkheid ervan moeten steeds geval per geval beoordeeld worden.

5. Bovendien, rekening houdend met de zware verantwoordelijkheden die op het personeel rusten, komt het gepast voor de strafbaarheid van het personeel te beperken tot de gevallen van zware nalatigheid (art. 332 van het Strafwetboek).

ANNEXE

Avis du Conseil supérieur de la politique pénitentiaire concernant la proposition de loi de MM. les sénateurs Duquesne et Henrion relative à la répression de l'évasion des détenus

Doc. parl. Sénat (1988) 351-1

1. Motivée par un souci assez élémentaire de fermeté et une confiance trop absolue en la valeur exemplaire de la peine privative de liberté, la proposition de loi se veut essentiellement sécurisante pour le citoyen; mais elle ignore la réalité pénitentiaire, ce qui lui fait manquer son but, tant il est vrai que la pénalisation de l'évasion (voire du retour tardif d'un congé pénitentiaire) ne pourrait réellement être dissuasive.

Recourant simultanément à toutes les techniques pénales visant à la répression la plus sévère, la proposition s'avère d'emblée inacceptable en raison de ses propres excès.

2. Nonobstant l'exemple de certaines législations étrangères, le C.S.P.P. estime inutile d'ériger à nouveau l'évasion en délit (à fortiori de pénaliser le retour tardif d'un congé pénitentiaire) et d'aggraver d'autant l'inflation pénale, puisque les poursuites limitées à cette nouvelle infraction s'avèreraient rarement opportunes et ne pourraient aboutir qu'au prononcé de peines qui, même ajoutées aux autres peines encourues par le prévenu, n'obtiendraient pas l'effet intimidant escompté.

Si l'on se réfère à l'article 545 du Code pénal, punissant le bris de clôture d'une peine maximum de six mois d'emprisonnement, il semble en effet que la peine attachée à l'évasion pure et simple ne puisse raisonnablement dépasser ce taux de peine. Il faut souligner également que, contrairement à ce que prévoit la proposition de loi [Sénat (1988) 351-1, p. 5], l'interné en application de la loi de défense sociale, qui s'évade, ne pourrait évidemment pas être condamné à une peine.

3. S'il n'apparaît pas indiqué d'ériger l'évasion en une infraction en soi, il ne convient pas non plus qu'elle puisse être considérée comme un droit.

L'évasion reste illicite et son caractère illicite découle de la légalité de l'incarcération, sans qu'il soit nécessaire pour autant d'assortir l'évasion ou le défaut de réintégration après congé pénitentiaire d'une sanction pénale. Sans doute suffira-t-il, à l'occasion par exemple d'une révision de la loi sur la libération conditionnelle qui légaliserait notamment le congé pénitentiaire, de prévoir expressément que l'évasion, voire même la non-réintégration après un congé pénitentiaire, peuvent constituer une contre-indication à l'octroi de cette mesure.

En conclusion:

4. L'évasion n'est pas un droit pour le détenu et il peut être utile de rappeler qu'elle est illicite et qu'elle est susceptible d'entraîner des conséquences disciplinaires. Elle ne doit pas pour autant être punissable pénalement et ne doit pas non plus emporter nécessairement des sanctions disciplinaires, l'opportunité et le degré d'importance de celles-ci devant être toujours appréciés cas par cas.

5. En outre, compte tenu des responsabilités très lourdes qui pèsent sur le personnel, il conviendrait de limiter la pénalité aux cas de négligence grave (art. 332 et suiv. du Code pénal).